

SpiNeT

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl

www.missie-geest.nl

IBAN NL72RABO0116166444

BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 80 no. 5

september – oktober 2025

Nieuws uit de gemeenschap Handel

In de Spinet van september – oktober van vorig jaar is te lezen dat er al enige jaren gesproken wordt over een grondige restauratie van de pastorie van Handel waarin we wonen. Daarover is door onze gemeenschap regelmatig met elkaar gesproken en zijn onze wensen al meerdere keren kenbaar gemaakt. Enkele bouwkundigen bezochten daarvoor de pastorie en hebben wat voorlopige schetsjes gemaakt. Als de restauratie van de pastorie zal beginnen, zullen wij tijdelijk moeten verkassen. Maar zover ik weet is het nog lang niet zo ver. Met het oog op de verbouwing gaf in juni 2024 het Provinciaal Bestuur Titus Ikyomke en Charles Eba á Asse een benoeming voor de nieuwe gemeenschap in Lith. Pas half augustus van dit jaar hebben Titus en Charles de gemeenschap van Handel verlaten en hun intrek genomen in de gemeenschap van Lith. Hun pastorale werkzaamheden zijn echter niet veranderd. Ze zijn gebleven in de parochies (Rosmalen, Den Bosch en Veghel) waarmee ze al sinds 2022 verbonden zijn.

Tijdens een etentje hebben we afscheid van Charles en Titus genomen en hen veel heil en zegen toegewenst in hun nieuwe woonplaats in Lith. Kenneth Ofoma en Martin van Moorsel blijven als enige bewoners achter. Het is wel even wennen met z'n tweeën, als je weet dat we amper een jaar geleden hier nog met zes medebroeders woonden. Wat betreft het tijdstip van de verbouwing en de plannen van de restauratie van de pastorie, verkeren we nog altijd in onzekerheid. We horen daarover zo goed als niks. Tot onze verrassing en vreugde kwam op 4 september een jonge medebroeder Aghidi Emmanuel, uit Nigeria (Provincie Zuid-West) onze gemeenschap versterken. Emmanuel is benoemd voor onze provincie en zal voorlopig hier in Handel, onder de deskundige leiding van Hans Goossens de eerste stappen zetten in de Nederlandse taal. Met Martin zal hij de liturgische teksten van de eucharistie en de Bijbelse lezingen oefenen. We wensen hem succes toe in onze provincie en veel doorzettingsvermogen in het eigen maken van onze Nederlandse taal.

Wij, zijn twee huisgenoten, hebben er alle vertrouwen in. Wat betreft de bezigheden en de taken van onze gemeenschap: de zorg en aandacht voor elkaar, het samen eten en bidden, de doordeweekse missen, de activiteiten van het bedevaartsoord van Maria, de kookbeurten, de gastvrijheid vragen van ons - sinds halvering van onze gemeenschap - wel enige creatieve aanpassingen en oplossingen. Een belangrijke bezigheid is het tweewekelijkse gemeenschapsoverleg, waarin we onze agenda's op elkaar afstemmen, aandacht besteden aan elkaars wel en wee en aan alles wat iedereen besproken wil hebben. We sluiten dit overleg meestal af met een drankje, waarin meestal nog enkele goede en leerzame thema's op tafel komen. Iedere vrijdagmorgen zijn de vrijwilligers van de parochie bij ons welkom voor een kop koffie. Ze verzorgen de bloemen in de kerk en de Mariakapel, werken in het processiepark en op het kerkhof. Deze koffiepauze is een gezellig moment, vooral omdat je daarin allerlei nieuwtjes van de parochie en van Handel hoort, waardoor je meer en meer het gevoel krijgt erbij te horen. Afgelopen paar jaren is het dak van de Handelse kerk vernieuwd en is ook het interieur helemaal geschilderd. Het was een enorme grote klus maar de kerk ziet er nu weer keurig uit, waardig om daarin de gelovigen en de vele pelgrims te ontvangen.

Pastor Kenneth werkt met veel enthousiasme in de parochie H. Willibrordus van Gemert-Bakel. Het is soms een heel gepuzzel om het rooster van weekend vieringen en de vele parochiële werkzaamheden in de zeven kerkdorpen rond te krijgen, Gelukkig is er een goed functionerend team op het parochie secretariaat werkzaam. Er zijn werkgroepen rond sacramenten voorbereiding, mogelijkheden om deel te nemen aan toerusting cursussen: zoals de Alpha cursus voor volwassenen en voor jongeren, de Bijbelbijeenkomsten, zondagslezingen, cursus over de eucharistie, bezinning over de persoon van Maria. Momenteel is men bezig met de voorbereiding van de vredesweek in de parochie Gemert-Bakel. Een belangrijk missionaire activiteit in deze oorlogstijd.

Dat Maria in de harten van de mensen een grote plaats heeft is te merken aan het aantal georganiseerde bedevaarten dat Handel jaarlijks ontvangt. Daarnaast neemt het aantal dagelijkse pelgrims toe, die op eigen houtje - per auto, fiets of te voet – de Mariakapel en het processiepark bezoeken om er – zeker in deze onzekere tijd van oorlog en gebrek aan vrede – rust en troost te vinden. Het intentieboek achter in de kapel is een stille getuige dat Maria als hemelse moeder God dichterbij brengt en als zorgende moeder al onze gebeden en intenties ontvangt. In deze tijd van secularisatie vraagt de aanwezigheid van een spiritijnse gemeenschap in Handel onze aandacht. De pastorale en missionaire activiteiten, die al plaats vinden in en rondom het gebeuren van de Mariakapel en de bedevaart, dagen ons daartoe uit.

Ik wens alle lezers van *Spinet* vrede toe en alle goeds in deze vredeweek.

Martin van Moorsel CSSp

=====

**Spinet digitaal ontvangen? U kunt dit doorgeven aan Marian
pb-secretariaat@missie-geest.nl**

Paus twittert boodschap in het Swahili

Op maandag 26 mei 2025 richtte paus Leo XIV zich tot de Afrikaanse gelovigen in het Swahili via zijn officiële X-account.¹ Hiermee wilde hij zijn grote waardering en erkenning uitten voor de kerk in Afrika.

De paus twitterde deze boodschap: “Het Afrikaanse continent geeft een geweldig getuigenis aan de hele wereld. Dank u dat u uw geloof in Jezus Christus beleeft. Hoe belangrijk is het dat elke gedoopte zich door God geroepen voelt om een teken van hoop te zijn in de wereld van vandaag.”

De tweet was een dag erna al bijna een half miljoen keer bekeken en kreeg een grote weerklank in heel Afrika en daarbuiten. Men waardeerde ten zeerste niet alleen deze tweet van de paus, maar ook zijn taalkeuze. Swahili is een van de talen die het meest gesproken worden in Afrika. Meer dan 150 miljoen mensen in Oost-Afrika en delen van Centraal- en Zuidelijk Afrika spreken deze taal, met name in Tanzania, Kenia, Oeganda, Rwanda, Burundi, de Democratische Republiek Congo en zelfs delen van Mozambique en Zambia.

Een gebruiker van het sociale mediumplatform beantwoordde de pauselijke boodschap eveneens in het Swahili: “Met een hart vol oprechte dankbaarheid ontvangen wij uw woorden, vervuld van troost en erkenning voor ons getuigenis. Voor ons, zonen en dochters van het Afrikaanse continent, is het een grote troost en een bron van kracht te weten dat de universele kerk ons getuigenis van geloof in Jezus Christus waardeert en steunt, zelfs te midden van vele uitdagingen. Als gedoopten voelen we duidelijk dat God ons roept om licht in de duisternis te zijn, getuigen van liefde die redt en transformeert. Deze oproep is niet alleen voor enkelen, maar voor ieder van ons zonder uitzondering. Afrika heeft de wereld veel te bieden: een levendig geloof, een jonge en ijverige kerk, opmerkelijke veerkracht en een hart van broederschap, harmonie en zorg voor de schepping.”

Met zijn tweet geeft de paus die nog maar net gekozen is blijk dat hij zich bewust is van het belang van de Afrikaanse kerk. Zijn ervaring als algemeen overste van de augustijnen die hem in direct contact bracht met de missionaire situatie in Afrika door zijn vele bezoeken aan zijn medebroeders heeft hem hierin sterk geholpen. Deze tweet in het Swahili is hiervan getuige. Hij getuigt van Leo's toewijding aan inclusiviteit, culturele erkenning en de wil om de katholieke identiteit van de Afrikaanse katholieken te versterken. De paus schreef niet alleen geschiedenis door het gebruik van het Swahili maar bevestigt ook de erkenning dat het katholicisme jong, levendig en diepgeworteld is in de Afrikaanse bodem. Hij nodigt de Afrikanen uit om te blijven schijnen als teken van hoop voor de wereld.

Albert de Jong CSSp

---

¹ CISA News Africa 27 May 2025.

Steuntje in de rug

Ik sta altijd weer verbaast hoe veerkrachtig mensen hier zijn. Ze geven de moed niet snel op. Ze proberen met een klein handeltje, meer geld te genereren en gaan daarvoor wekelijks verschillende markten af. Ook zie ik steeds weer hun hoopvolle blik bij de eerste regens en ze allemaal naar hun veld gaan om dat in te zaaien. Hoe wel ze hard werken blijft er onder aan de streep voor het gros van de mensen niet zo heel veel over.

Elke tegenslag komt dan ook keihard aan. De afgelopen maanden werden verschillende vriendinnen van mij geconfronteerd met grote medische kosten. Lucy nodigde mij met kerstmis uit om over haar gezondheid te praten. Ze had al een half jaar last van zware kortademigheid. De artsen hadden dure onderzoeken (echo en MRI) laten doen en ze was met een doosje vitaminen naar huis gestuurd en een afspraak om in maart terug komen. Lucy sprak haar twijfels uit, ze is HIV positief en ze was bang dat ze longkanker had. 'Waarom ben ik naar huis gestuurd zonder echte medicijnen en hoef ik pas over 3 maanden terug te komen? Of denken ze dat ik dan al dood ben?'

Haar dochter Vaileth (die ik nog als baby heb vastgehouden) belde mij die kerstavond en vertelde dat Lucy inderdaad longkanker heeft maar dat de artsen haar dat niet wilden vertellen. Op nieuwjaarsdag heb ik met Lucy en Vaileth gesproken en ze wilden naar een ander ziekenhuis. Opnieuw werden weer onderzoeken gedaan en een ziekenhuisopname volgde. En steeds kreeg ik de astronomische bedragen te horen van de kosten en hielp ik regelmatig met het betalen van een rekening. Ik ken de familie goed en weet van alle grote medische kosten die ze de afgelopen jaren hebben gehad nadat haar zoon in Dar es Salaam was overvallen en met een panga (kapmes) bruut in elkaar geslagen. Hij heeft dat ternauwernood overleefd maar kan zijn arm niet meer gebruiken. Eind januari is Lucy vrij onverwacht overleden. En toen kwamen de andere kosten van mortuarium, doodskist en de uitvaart.

Dochter Vaileth heeft maanden voor haar moeder gezorgd, ging mee naar het ziekenhuis, zorgde voor eten tijdens ziekenhuis opnames, en Lucy verbleef wekenlang bij haar thuis om aan te sterken. Enkele weken na de uitvaart sprak ik met Vaileth en ze vertelde haar hele verhaal. De tranen bleven over haar wangen stromen. Ze mist haar moeder heel erg.

Vaileth verdient haar geld met een goedlopende handel in kleding. Echter nu was al haar reserve helemaal opgegaan aan de vele medische kosten. Met haar mooie grote ogen kijkt ze mij aan en zegt: 'Jij was mama's vriendin. Je kent mij sinds ik baby was. Mijn kinderen ken je ook. Nu ben jij mijn *grote moeder*. Help mij om mijn handel weer op te zetten zodat ik net als voorheen mijn kinderen goed te eten kan geven en hun schoolkosten betalen.'

En zoals Lucy en Vaileth zijn er meerdere vrouwen de afgelopen maanden bij mij langs geweest. Elke keer als ik hun verhalen hoor, hun gebrokenheid zie, moet ik ook vechten tegen mijn tranen. Het enige dat ik kan doen is hun lasten mee helpen dragen en dat doe ik samen met jullie gulle gevers.

Ik was geraakt toen een van hen zei: 'Dada (zus), misschien geloof jij het niet, maar jij bent door God naar ons gestuurd. Jij staat klaar voor mij en andere mensen. Je helpt ons om overeind te blijven. Hoe kan ik je daar ooit voor bedanken?' En dan realiseer ik weer eens hoeveel verschil het maakt waar je wieg gestaan heeft.

Extra hulpvraag:

Dat het zoveel uitmaakt waar je wieg gestaan heeft geldt ook voor twee middelbare schoolkinderen. Vorige week ben ik op bezoek gegaan op de middelbare school in Chanjale, het dorp waar ik als student en na mijn afstuderen heb gewoond. Ik had gehoord dat de familie van twee form II studenten niet lukt om het schoolgeld van hun kind te betalen. Ik wilde graag meer horen over hun achtergrond en maakte kennis met de twee studenten.

Rosemary is 14 jaar. Ze vertelt dat haar vader bouwvakker was en tijdens het vastspijkeren van de golfplaten op het dak is gevallen en overleden. Zij zat toen in de laatste klas basisschool. Haar oudste broer heeft het gezin geholpen met basisbenodigdheden. Twee weken geleden is hij omgekomen bij een verkeersongeluk in Same. Een grote klap voor de familie. De moeder van Rosemary heeft ernstige suikerziekte en kan niet werken. Ik heb haar in januari ontmoet toen ze aan een van onze workshops deelnam.

Levuta is een jongen van 16 jaar. Hij is zeer klein, tener en verlegen. Hij is geboren in een Masai gemeenschap bij het dorp Ngulu. Toen Levuta in de laatste klas van de basisschool zat kreeg zijn vader een beroerte, raakte verlamd en is enkele maanden later overleden. Levuta is geen briljant student, maar doet goed zijn best. De manager legt uit dat toen hij op deze school kwam, nog onbekend was met veel dagelijkse dingen die voor andere studenten gewoon waren. Maar hij pikt nieuwe kennis goed op en ze zien grote vooruitgang in zijn prestaties.

Fausta, de dochter van ons met kerst overleden teamlid Rosina, zit hier ook op school. Zij wordt door een van mijn nieuwsbrieflezers gesponsord. Fausta zag er stralend uit en was net terug van vakantie. Ze was blij om een maand samen te zijn geweest met haar vader en twee zusjes. Ze vertelt dat het goed gaat met haar. En dat klopt. Ze was flink gegroeid, lachte en was niet meer zo schuchter.

Deze nieuwsbrief eindig ik met de vraag wie van jullie wil mee helpen -elk bedrag is welkom- om het schoolgeld van 500 euro per jaar per kind, voor Rosemary en Levuta te betalen?

Marielle Beusmans

Een donatie voor schoolgeld voor deze twee leerlingen kunt u doen op

rekeningnummer NL72RABO 011 6166 444

t.n.v. Stichting Congregatie van de Heilige Geest

o.v.v. M.Beusmans Tanzania schoolgeld

Jarigen in september

6	Leo Gottenbos
17	Ko Gradussen
19	Judith Wilmer

Jarigen in oktober

1	Jan Braspenning	26	Piet Rutten
3	Iede de Lange	14	27 François Numbi
4	Bert van Tol		

Menselijke rol in Gods schepping: samen zorgen voor de schepping

De maand oktober is niet alleen een bijzondere, maar ook een belangrijke maand voor onze provincie, Nederland. Het is belangrijk omdat we de Europese coördinatoren Justice, Peace and Integrity of Creation (JPIC) zullen ontvangen. Deze bijeenkomst vindt plaats op maandag 21 oktober 2025 in Beukenhof-Stergroep, Capucijnenstraat 46, 5074 PJ Biezenmortel, en eindigt op vrijdag 24 oktober 2025. Het thema van deze bijeenkomst dit jaar is:

ECOLOGIE INTEGRALE SPIRITIJNSE SPIRITUALITEIT: HOE VOEDT ECOLOGIE SPIRITIJNSE SPIRITUALITEIT? We zijn ecologische wezens en we zijn met elkaar en met de dingen om ons heen verbonden. Met de stem en het onderwijs van paus Franciscus in Laudato Si moeten we zorg dragen voor de aarde als een geschenk van God aan de mensheid. Als spiritijnen hebben we dus allemaal een rol te spelen in de zorg voor Gods schepping.

De zorg voor de schepping is een essentieel aspect van het christelijk geloof en benadrukt de verantwoordelijkheid die we hebben ten opzichte van de aarde en ons milieu. In een wereld die steeds meer worstelt met milieucrises, van klimaatverandering en verlies van biodiversiteit tot vervuiling en uitputting van hulpbronnen, gaat de zoektocht naar alomvattende oplossingen verder dan wetenschappelijke en economische modellen. Voor miljarden mensen biedt geloof een moreel kompas, een kader om de plaats van de mensheid in de kosmos te begrijpen en een diepgaande oproep tot actie. In alle religies resoneert het principe van zorg voor de schepping diep en inspireert het individuen en gemeenschappen om toegewijde milieubeheerders te worden.

Veel religieuze tradities delen fundamentele verhalen die de natuurlijke wereld doordrenken met inherente waarde en heiligheid. In het christendom is het concept van rentmeesterschap cruciaal, geworteld in het bijbelse gebod in Genesis: "bewerken en bewaren". Dit impliceert een verantwoordelijkheid om voor Gods schepping te zorgen en niet om haar uit te buiten. Het moderne christelijke milieubewustzijn: "Creation Care", benadrukt echter de onderlinge verbondenheid van al het leven en roept op tot duurzaam leven als een morele en spirituele plicht, zoals geïllustreerd door de encyciek Laudato Si' van paus Franciscus, die spirituele leringen verweeft met dringende oproepen tot ecologische actie. Wanneer milieubeheer wordt ingekaderd als een religieuze plicht, raakt het diep geworteld in de morele identiteit van een individu en bevordert het een krachtige motivatie op lange termijn die politieke cycli en economische prikkels overstijgt.

De realiteit van een natuurlijke wereld die Gods grootsheid en goedheid weerspiegelt, zijn overvloedige liefde voor de mensheid, laat zien dat milieubeheer niet alleen een morele verplichting is, maar ook een daad van aanbidding, waarbij respect wordt getoond voor de Schepper en het geschenk van de schepping. Het is dus onze plicht om voor de aarde te zorgen. We worden aangemoedigd om actief deel te nemen aan milieubehoud. Door ecologische problemen effectief aan te pakken, kunnen christenen liefde tonen voor zowel God als hun naasten. Zorg dragen voor de aarde en ons milieu door middel van praktische acties helpt om een gezonde planeet te garanderen voor toekomstige generaties.

Gods liefde voor de schepping en de zorg voor de aarde komt duidelijk naar voren in de bijbel. De Bijbel geeft rijke leringen over de zorg voor de schepping. Het informeert en benadrukt de verantwoordelijkheid die mensen hebben om het milieu te beschermen, te voorzien en te koesteren. Het belicht ook de theologische grondslagen van rentmeesterschap en spoort ons en andere mensen aan om onze plicht ten opzichte van de natuur te erkennen. De relatie tussen geloof en de omgeving is belangrijk voor onze christelijke leer.

Het boek Genesis zet de toon voor zorg en rentmeesterschap van het milieu met het verslag van de schepping. In Genesis 1:26-28 geeft God de mensheid heerschappij over de aarde. Deze heerschappij gaat echter niet over uitbuiting, maar over verantwoordelijk zijn. Het impliceert onze verantwoordelijkheid om voor de aarde te zorgen. Daarom hebben wij de taak om het land te bewerken, te verzorgen en te behouden. Dit is inderdaad rentmeesterschap.

Het betekent verstandig en duurzaam omgaan met onze hulpbronnen, bijvoorbeeld water, licht, voedsel, auto's, kleding, enz. Daarom belicht de Hof van Eden een harmonieuze relatie tussen de mensheid en de natuur, en laat zien hoe ze naast elkaar moeten bestaan. Dit verklaart het feit dat de zorg voor de schepping het respecteren van ecosystemen en het in stand houden van de biodiversiteit inhoudt, een weerspiegeling van de bedoeling van de Schepper. De psalmist benadrukt hoe alle schepselen voor hun behoeften afhankelijk zijn van God. Dit vertrouwen illustreert de onderlinge verbondenheid binnen de schepping. Het spreekt tot de schoonheid en het wonder van de natuurlijke wereld en nodigt mensen uit om het te waarderen. We moeten deelnemen aan de aanbidding van God door zorg te dragen voor de natuur. Het onthult het feit dat het beschermen van het milieu, de aarde, een manier is om de Schepper te eren en Zijn handwerk te erkennen. Dit herinnert ons eraan om onze milieuplichten serieus te nemen.

Jezus gebruikt in de meeste van zijn gelijkenissen agrarische beelden om het belang van het koesteren en verzorgen van de schepping te illustreren. Dit versterkt het idee dat al het leven kostbaar is en met respect moet worden behandeld. Het benadrukt een geloof dat oproept tot actie met betrekking tot de zorg voor het milieu en toekomstige generaties. De relatie tussen geloof en de omgeving is dus belangrijk in onze christelijke leerstellingen. Als we de Schrift over ecologie begrijpen, kunnen we echter een meer verantwoorde benadering van de zorg en het rentmeesterschap van de schepping bevorderen. We moeten van Christus leren hoe we de aarde met mededogen moeten behandelen. Dit omvat het pleiten voor rechtvaardigheid voor het milieu en gemarginaliseerde gemeenschappen die getroffen zijn door ecologische schade.

Daarom zijn we geroepen om Gods liefde te weerspiegelen door onze daden. Zorg dragen voor het milieu is God eren. Het drukt dankbaarheid uit voor de schoonheid en middelen die Hij biedt. Het herkennen van Gods handwerk in de natuur inspireert mensen om haar te beschermen.

Conclusie

Als mensen hebben we een unieke rol in het verstandig en ethisch beheren van hulpbronnen als rentmeesters van Gods schepping. Dit houdt niet alleen in dat hulpbronnen worden gebruikt voor persoonlijk gewin, maar ook dat ze worden bewaard voor toekomstige generaties. Het betekent dat we verantwoordelijke rentmeesters moeten zijn met de kennis en het respect voor de schepping. Het betekent het begrijpen van ecologische systemen en hoe ze functioneren om een evenwicht te creëren dat zowel mens als planeet ten goede komt. Vandaar dat het herkennen van Gods handwerk in de natuur mensen inspireert om haar te beschermen. Zo wordt iedereen aangemoedigd om een persoonlijke band met de natuur te cultiveren die zal leiden tot een diepere waardering voor Gods gaven en een sterkere toewijding aan verantwoordelijkheid voor het milieu. Laten we daarom Gods liefde weerspiegelen door onze daden, want zorg dragen voor de aarde en ons milieu eert God en drukt dankbaarheid uit voor de schoonheid en hulpbronnen die Hij biedt.

Cyril Inam CSSp
namens de JPIC-commissie

Een reis door Ethiopië voor pater Iede

Wat heeft pater Iede uit Sint Nicolaasga opgebouwd in Ethiopië? Met die vraag gingen broer Jelle en zussen Alice en Janet op reis. Zelfs het reisadvies 'risicogebied' schrok het gezelschap niet af.

Auto's, tuktuks, ezels, koeien en kinderen. Alles en iedereen baande zich een weg over de brede wegen in Ethiopië. Getoeter is niet om een fout aan te geven, maar om het andere verkeer te laten weten dat je er aankomt. De chauffeur van de grote witte jeep wist probleemloos uit te wijken naar de verkeerde weghelft toen een groepje jongens de weg had afgezet om te voetballen.

Hoewel het reisadvies overheersend oranje en in sommige streken zelfs rood kleurde door gevaar van geweld, schrok dat de twee zussen Alice en Janet en broer Jelle de Lange niet af. Eind juli vlogen ze naar de hoofdstad Addis Ababa. "Us omke Iede hie ús fersekere dat syn regio feilich wie," vertelt Alice Ligthart-de Lange (54).

De 85-jarige pater Iede woont en leeft al 52 jaar in Ethiopië, spreekt vloeiend de streektaal en houdt zich onder meer bezig met verschillende missieposten in de zuidelijke regio van het land. Hij is de reden waarom ze de verre reis aangingen en was tevens hun gids voor het achttien daagse avontuur.

Iede de Lange is een oude bekende voor bewoners in Sint Nicolaasga. Om de drie jaar reisde hij terug naar het dorp om zijn familie te bezoeken. "Hy sliepte by ús heit, syn broer, yn harren âldershûs," vertelt Jelle de Lange (61). In 2023 overleden beide ouders van de broer en zussen De Lange. "Ik wol wolris nei him ta," sprak Jelle uit toen ze oude herinneringen oprakelden. "En as ik it sis, wol ik it ek dwaan. It is gjin fakânsje, mar in ûnderfining."

Toen ze in de hoofdstad Addis Ababa aankwamen, stond omke Iede al op hen te wachten. Hij nam ze mee naar zijn woonplaats Ybelo. Langs marktkraampjes, verloederde huizen en veel apen. Aan het eind van de driedaagse autorit toeterde de chauffeur en openden de hekken naar pater Iedes erf.

"Hy is mear boufakker as pryster," zegt Jelle grinnikend. De pater richt zich vooral op onderwijs voor kinderen van nomaden. Zo is hij coördinator van meerdere basisscholen en bouwde hij een hostel voor kinderen van het voortgezet onderwijs die anders een halve dag moeten lopen voor school.

Is dat alleen voor katholieke kinderen? Jelle schudt zijn hoofd. Er zijn weinig katholieken in Ethiopië. "Pastoor... wat is pastoor?," had Iede tegen hen gezegd. "Ik doe mijn ding om kinderen te helpen." De dagen daarna trotseerden de vier De Langes de zandweggetjes met de bij behorende hobbels: op weg naar de plaatsen waar Iede zijn stempel wist achter te laten.

Een landkaart van Ethiopië, een tekening van een microscoop, het proces van de ontpopping van een vlinder. De muren van de basisschool waarvan pater Iede directeur is, zijn beklad met lesstof. Hij is daar drie dagen per week om dingen te regelen en om met de kinderen te praten. "As in soarte fan *social worker*."

"Ast nei de muorren sjochst, sjochst hoefolle leafde yn dizze skoalle sit," vertelt Janet Posthumus-de Lange (58). Doordeweeks gaan daar 420 kinderen naar school.

De resultaten zijn goed, maar het terrein heeft achterstallig onderhoud. Er is geen stroom en geen waterbron. Regen vangen ze op en bij een periode van droogte zorgt de priester voor een tankwagen. Geld voor verbetering komt uit Nederland. Leerlingen van de katholieke basisschool It Klimmerblêd in Sint Nicolaasga halen jaarlijks geld op. Dit jaar sprokkelden ze 5500 euro bijeen.

Onderweg in de auto zagen ze in de verte her en der wat hutjes staan. "Elkenien dêr wie tige freonlik." Janet herinnert de verschillende stammen die ze bezochten. "Wy krigen ek faak kofje oanbean." Koffie is een belangrijk drankje, merkten de zussen en broer. Als er een ruzie is, drinken ze koffie en daarna spreken ze niet meer over de onenigheid.

De reizigers bleven vooral in oranje en geel gebied van het Oost-Afrikaanse land. "It iennige dat wy seagen wie dat guon geitehâlders gewearn by har droegen," vertelt Alice. "Wy hawwe us nea ûnfeilich field."

De drie De Langes stapten woensdag hun schone, luxe huizen in Nederland weer binnen. "Ferjitst soms hoe bedoam wy binne mei wetter, wc's en elektrisiteit."

Pater Iede is niet van plan om na zijn pensioen, mocht dat ooit komen, weer in Nederland te komen wonen. Hij nam de drie mee naar het graf van een Nederlandse pater, een vriend. "Hier kom ik naast," had hij gezegd.

Kristie Wierda

Bron: Leeuwarder Courant 19.8.2025

Nieuws van de Medestanders

Op zondag 27 juli hebben de Medestanders hun zomerontmoeting gehad bij Patrick. De middag begon bij de begraafplaats bij het kasteel in Gemert om de steentjes, welke wij met het kloosterweekend in oktober beschreven hebben, bij het graf van Jan Topper te leggen.

Betekenis van het leggen van steentjes bij een graf:

Het leggen van steentjes op graven, vooral in Joodse tradities, is een symbool van respect en herinnering aan de overledene. Het geeft aan dat iemand het graf heeft bezocht en de overledene niet is vergeten. [en.wikipedia.org]

In Joodse gebruiken, is het plaatsen van een steentje op een graf een oude traditie, mogelijk daterend uit de tijd dat het Joodse volk een nomadisch bestaan leidde. Toen mensen stierven, werden ze begraven waar ze stierven, en werden stenen gebruikt om het graf te markeren en te beschermen tegen dieren. Het symboliseert ook dat de overledene niet vergeten is en dat er nog steeds aan hem of haar gedacht wordt.

Het is een manier om

deel te nemen aan het rouwproces en respect te tonen aan de overledene, vergelijkbaar met het leggen van bloemen in andere tradities. De stenen worden vaak achtergelaten door familieleden, vrienden en anderen die het graf bezoeken.

Het gebruik van steentjes is niet alleen een Joods gebruik, maar kan ook voorkomen bij andere begraafplaatsen en monumenten. Het is een universeel symbool van herinnering en respect voor de overledenen.

Na deze ceremonie zijn we naar het huis van Patrick gegaan waar we onder het genot van koffie en thee en een borrel bijgepraat hebben. De dag hebben we afgesloten met een barbecue.

Patrick Beckers

=====

Overleden

18 maart 2025 is overleden de heer Ben Jorink, ex-broeder van de Congregatie van de Heilige Geest.

Hattem, Seminarie voor Late Roepingen. Hoe het begon.....

In de zomervakantie van 1955, na het tweede trimester kreeg ik thuis bezoek van pater Piet v.d. Ploeg. Hij vroeg mijn ouders beleefd de kamer te verlaten, want hij wilde mij persoonlijk spreken. Op samenzweerderige toon stelde hij voor om de volgende dag een bezoek aan Baarle Nassau te brengen, want hij vond dat een roeping, vanwege slechte studieresultaten, niet verloren mocht gaan. Ik schrok en hij zag dat ik niet enthousiast reageerde. Ik weet niet waar ik de durf vandaan haalde, maar voor het eerst in mijn leven durfde ik 'nee pater' te zeggen. Ik had n.l. de arme broeders op het seminarie in Weert vloeren zien schrobben, en wist meteen dat ik die roeping niet had. Teleurgesteld verliet hij het pand.

Joseph Strik (1921-2002) die in 1954 klassieken studeerde in Nijmegen, had Theo Kersten, die thuis verbleef, naar Berg en Dal gehaald. De bedoeling was oorspronkelijk studenten te vormen voor Brazilië. Hijzelf was leraar klassieke talen, en kon in de vakken Latijn en Grieks voorzien. Pater J. Glaudemans (1908-1968) werd gevraagd Portugees te geven. De missiebestemming zou naderhand omgebogen worden naar Afrika, hoogstwaarschijnlijk door de uitstraling van het Afrika Museum en de invloed van Alphons Loogman.

Theo is een jaar lang enige student geweest. Dat was het studiejaar 1955-1956. Hij had het best naar zijn zin maar vroeg zich toch af, welke perspectieven dit nieuwe seminarie voor hem zou bieden? Na de grammatica uit Weert weggegaan, een half jaar militaire dienst, avondmulo en nu deze stap, alles bij elkaar toch een risico.

Jan van Croonenburg, de man van het Katholieke Thuisfront, gewezen aalmoezenier van een regiment van de Nederlandse strijdkrachten tijdens de politionele acties in Nederlands Indië, radiocommentator van de KRO, de man met journalistieke gaven en een enorme flair, maakte een terugkerende beweging naar de congregatie en verbleef dat jaar in Berg en Dal.

Hij emancipeerde het museum van Missiemuseum (Piet Bukkems) tot Afrikamuseum, liet nieuwe vitrines maken, zette beneden aan de weg een bord met 'Afrika Museum', handelde in etnografica met andere musea, liet negerhutten bouwen en begon een bescheiden dierentuintje met apen en tropische vogels. Ook liet hij het eerste buitengebouw aanleggen en trok professioneel opgeleide etnologen aan. Het was deze Jan van Croonenburg, die voor het nieuwe 'seminarie voor late roepingen' reclame maakte op de radio.

Om kandidaten te ronselen voor deze nieuwe opleiding bezocht hij ook het kleinseminarie met 'vroegse roepingen' in Weert. Evert Welling, toen nog overste in Weert, moet hem enkele studenten hebben aangewezen, want tijdens de recreatie op de kleine cour kwam Croonenburg recht op me af en vroeg of ik er iets voor voelde om naar Berg en Dal te komen en me aan te sluiten bij Theo Kersten. Hij zou nog een paar andere studenten benaderen. Dat waren Juul Habets, Toon de Haas en Ton Leenen.

Ook via een KRO uitzending op de radio dienden zich enkele kandidaten aan: Harrie Zandbelt uit Schalkhaar en Alfred Dernison uit Leiden. Cor Hoogland en Loek Beckerhof kwamen van het seminarie Hageveld. Blijkbaar waren zij door de directeur van het seminarie attent gemaakt op deze mogelijkheid. Piet van de Ploeg werd door Jan van Croonenburg naar Schalkhaar gestuurd om met Harrie Zandbelt te praten.

Harrie kwam die middag thuis van het aardappelrooien en zijn moeder trok hem even terzijde en zei : 'Harrie, ga eerst je vuile knieën wassen, en kom dan naar de 'goei kamer' daar wacht pater van de Ploeg op je'.

Het eerste trimester begon met 8 leerlingen: Theo Kersten uit Tienray, Antoon de Haas uit Amsterdam, Ton Leenen uit Weert, Cor Hoogland uit Volendam, Harrie Zandbelt uit Schalkhaar, Jules Habets uit St. Geertruid, Alfred Dernison uit Leiden en Harrie Tullemans uit Weert. Paters, broeders en personeel tijdens de Berg en Dal-periode waren: Pater Alfons Loogman, overste en leraar in het eerste trimester; Pater Evert Welling: overste en leraar in het tweede trimester. Pater Harrie Verdijk: econoom; Pater Joseph Strik: studierend klassieken en leraar; Pater Henk Peltenburg: studierend Frans; Pater Bertus van Lier: studierend klassieken; Pater Joop Mittelmeyer: studierend Nederlands, tevens leraar; Pater Jan Heyke: studierend Theologie; Frater Jan Muurmans, voorlopig verblijvend in afwachting van ontheffing Geloften; Broeder Landolinus Sukkel van de Leuterberg uit Venray: Museum; Broeder Hieronymus van Fessem (1920- 2006): kok; Broeder Egbertus Habes (1902-1983): onderhoud van huis; Broeder Dalmatius (Broeders van St.-Louis): leraar; Broeder Jeroen v. Leeuwen (1899-1981): tuinman en visionair; Broeder Tarcisius Werker (1908-1992) op vakantie uit de missie: en tenslotte de heer Peters van de Zevenheuvelenweg: park. De studenten aan de universiteit verbleven in het 'koetshuis'. Het houten gebouw werd naderhand restaurant 'de Kalabas'.

Er werd heel beperkt les gegeven: Eerste trimester: Latijn en Engels door Alphons Loogman; tweede trimester Latijn en Frans door Evert Welling. Broeder Dalmatius (St.-Louis) werd gevraagd voor Engels: Joop Mittelmeijer gaf Vaderlandse- , Algemene- en Kerkgeschiedenis, alsook Algemene Ontwikkeling. Daaronder werd verstaan: Nederlands Kamerstelsel, film draaiboek, pedagogie en erfelijkheidsleer. Boekhouden gaf Pater Harrie Verdijk; Godsdienst en Liturgie Pater Joseph Strik; Zangles: Frater Jan Muurmans 1ste trimester, Pater Joop Mittelmeyer en Theo Kersten 2de trimester.

In het tweede trimester waren we met z'n negenen: Weggegaan waren Alfred Dernison, terug naar het familiebedrijf in Leiden, zijn vader was inmiddels overleden, en Jules Habets naar Baarle Nassau. Drie nieuwe studenten waren er bijgekomen : Loek Beckerhof uit Den Haag, Jan Koobs uit Baak en Gijs van der Schot uit Diemen.

De benedenverdieping van de villa werd grotendeels in beslag genomen door vitrinekasten vol met maskers, beeldjes, attributen van medicijnmannen, speren en trommels. Een krokodillenhuid hing dreigend tegen de wand van de trap: het bescheiden begin van het Afrika Museum. Naast de keuken, met broeder Hieronimus als kok, was er voor de studenten maar één ruimte beschikbaar, die dienst deed als

eetzaal, studiezaal, conferentiezaal, recreatiezaal en leslokaal.

Onze eerste overste werd Pater Alphons Loogman (1897-1964) die enkele maanden op vakantieverlof was. Hij werd gevraagd zolang overste te zijn van dit prille 'Seminarie voor Late Roepingen'. De man leefde mentaal helemaal in Afrika. Hij gaf Latijn en Engels maar op de manier zoals hij dat op de seminaries in Afrika gewend was. Zijn stelling luidde; je moet niet vertalen maar in vreemde talen leren denken. Hij gaf een zin in het Latijn, en die moest je meteen in het Engels vertalen, zonder de vertaalslag via het Nederlands. We hebben zitten zweten. Loogman was een geleerd man. Hij was toen volop bezig met zijn 'Swahili Grammar and Syntax', die een jaar na zijn dood in 1965 door de

spiritijnse Duquesne University in Amerika werd uitgegeven, gevolgd door de 'Swahili Readings' in 1967. Ik denk vaak: had hij me toen maar Kiswahili geleerd in plaats van Latijn.

Loogman was geen gemakkelijk man. Een missionaris die in het druilerige Holland soms helemaal uit zijn doen kon zijn. Op een dag kwam hij onze refter binnenstuiven en riep opgewonden: 'ik heb buiten een zeldzaam natuurverschijnsel gezien.' Nieuwsgierig gooiden we de buitendeuren open en renden het bordes op. We keken, maar zagen niets bijzonders. Toen we hem vragend aankeken zei hij: 'de zon schijnt'. Alphons had last van ochtendhumeur. Tot een uur of tien kon je hem beter niet aanspreken. Om zeven uur in de ochtend las hij de communiteitsmis. Vanuit het Missiehuis in Weert waren er wat kazuifels naar Berg en Dal opgestuurd, die eigenlijk allang in een missiekoffer thuis hoorden: vioolkisten zowel aan binnen- als buitenkant te gebruiken. Was er een martelaar, dan droeg je rood, bij een belijder, dan draaide je het kazuifel binnenste buiten. Op een ochtend had Loogman een groen kazuifel aan, terwijl in de ordo duidelijk een martelaar stond aangegeven. In die tijd was dat een onvergeeflijke liturgische zonde, maar wie durfde Loogman dat te gaan vertellen. Mittelmeyer trok de stoute schoenen aan en fluisterde hem in het oor: 'het is vandaag rood'. Als door een adder gebeten rukte hij het kazuifel over zijn hoofd en draaide het wild om, en met woeste gelaatsuitdrukking en zijn haren door de war las hij de mis verder af.

Als voorbereiding op Afrika hadden we ons toch geen betere man kunnen wensen. 'Someni bila shida' (Lees zonder problemen) was een boekje met verhalen in het Swahili dat hij in 1945 geschreven had voor de basisscholen in Tanganyika. Alphons was een ras-verteller. Geboeid luisterden we naar zijn missieverhalen, en pas later ontdekte ik dat de meeste verzonnen waren. Maar zijn verhalen waren authentiekter dan die van broeder Landolinus, die wel ongeveer wist waar Afrika lag, maar voor zijn informatie op 'Rafiki yetu' (Ons missievriendje) was aangewezen. Toch had hij iets over zich wat mensen ontzag inboezemde. Hij keek je door zijn dikke brillenglazen aan en overgoot je met de meest ongelofelijke getallen. En dan zei hij met stemverheffing: 'wilt u nog meer?' En als je dan naar adem snakte kwam de zin die we elke dag door de deur van onze studiezaal hoorde klinken: 'Als de maan schijnt, danst heel Afrika'. Bij volle maan in Afrika moest ik nog vaak aan Landolinus denken.

Op het einde van het eerste trimester, begin december 1956, vertrok Loogman uit Berg en Dal. We brachten hem te voet naar Julianaoord, het eindstation van de trolleybus uit Nijmegen. We liepen langs hotel Erica, staken de weg over, dwars door het donkere bos. Onderweg werd er weinig gesproken. Toen hij in de bus stapte en een kaartje aan de chauffeur vroeg kon ik niet nalaten te mompelen: 'enkel Afrika'. De deuren draaiden dicht en we hebben hem niet meer gezien. Hij zou opgevolgd worden door Evert Welling.

Ons derde trimester (mei, juni, juli 1956), brachten we door in het noviciaat in Gennep. We troffen daar de klas aan van Ben Rutten, Rut Rutten, Jos van Rooy, Chris Molenaar, Wim Pepers, Hans Löhe, Harrie van der Heyden, Adri Otte, Harrie van Loon, Rudy Deyl, Piet Bennebroek, Piet Govers en Frans Verberne, die het noviciaat al had verlaten. De twee gemeenschappen moesten strikt gescheiden blijven, vanwege gevaar voor 'ebola' besmetting, maar soms was dat moeilijk.

's Morgens hadden we een gezamenlijke mis met de novicen, maar de maaltijden gebruikten we op aparte locaties. We hadden ook een eigen ruimte om te recreëren, en omdat we geen novice waren, hadden we toegang tot kranten. We hadden er iets op gevonden om het belangrijkste nieuws uit de 'boze wereld' met de novicen te communiceren. Dat vond plaats in de speelkeuken, waar wij de afwas deden en de novicen de vuile borden binnenbrachten.

Zij mochten absoluut niet met ons spreken, dus wat deden we, we praten hardop met elkaar over voetbaluitslagen en andere interessante gebeurtenissen, en de novicen droegen de opgevangen berichten glimlachend de stilte in.

Het lesrooster in het 3de trimester in Gennep zag er als volgt uit: De vakken Latijn, Frans en Nederlands werden gegeven door Pater Evert Welling en Frater Jos van Wezenbeek ('oude' Jos;) Engels door Pater Chris van Meijl; Liturgie: Pater Toon van Lierop; Godsdienst: Pater Joop Hogema, toen nog Socius; Algemene- en Vaderlandse geschiedenis door Joop Mittelmeyer, die elke woensdag daarvoor uit Berg en Dal overkwam, en tenslotte zangles door de toenmalige novicenmeester Dorus Gottenbosch. Joop Hogema was nog bezig met zijn proefschrift 'De Mens en zijn Techniek' en zou in juli 1957 in Fribourg promoveren. Zijn godsdienstlessen waren saai en onbegrijpelijk voor jongens die de woorden filosofie en theologie nauwelijks konden uitspreken. Ik kan me herinneren dat ik uit verveling zijn stopwoordje 'niewaar hè' begon te tellen. Vier jaar later, 1960-1961, zou hij onze novicen-meester zijn.

Aan het huis in Hattem werd ondertussen hard gewerkt. Op 4 september 1957 schreef pater Welling mij de volgende brief, die ik nog altijd bewaard heb: 'Beste vriend, alle vakanties hebben een einde. Je zult onderhand wel een berichtje verwachten van je nieuwe home. Ziehier dan een briefje, aan mekaar hangend als los zand. In tegenstelling met alle vorige berichten, verwachten we je hier op donderdag 19 september in de namiddag. De nieuwen komen op zondag daarna. Moet je wat opsturen, doe het dan uiterlijk maandag tevoren. Ieder wordt verzocht voor zijn eigen dekens te zorgen, plus een dekentje voor op het matras. Een spreij, als je er een machtig kunt worden, zal de gezelligheid verhogen. Gymschoentjes zijn onmisbaar, i.v.m. de tennisbaan. Gironummer komt binnenkort. Kostgeld in harde valuta (br. Landolinus) is ook zeer welkom. Trein nemen tot Zwolle, rechts van de uitgang van het station staat de bus richting Apeldoorn. Kaartje nemen tot Flip Hul. Fiets kun je per trein opsturen tot station Hattem. Vrijdag en zaterdag moet er gepoetst worden. In het begin zullen we ons wat moeten behelpen wat de plaats betreft. Kun je nog goede boeken op de kop tikken voor de bibliotheek hier, dan van harte welkom. Het huis wordt mieters en de omgeving is het al. Het adres is: Paters van de H. Geest, Apeldoornseweg 29, Hattem. Tel. K 5206-487. Nu moet ik weer van mijn kamer af, de zeilleggers doen een inval. Het is een schoonmaaktoestand in het kwadraat, maar het moet. Tot nadere inlichtingen gaarne bereid. Je zult je hier vanaf de eerste dag thuis voelen. Pater Berkers zal de tweede leraar zijn. De organisten, ook in spe, kunnen juichen. De derde man moet nog benoemd worden. Met vriendelijke groeten ook aan je ouders.

E Welling C.S.Sp.'

De volgende keer iets over de eerste jaren in Hattem.

Harrie Tullemans CSSp

=====

Mededeling voor bezoekers van het kerkhof van kasteel Gemert

Familieleden en vrienden van overleden medebroeders die op 1 of 2 november 2025 het graf van hun dierbare willen bezoeken, worden verzocht **pater Piet Delisse** te bellen **telefoon nr. 0625369649**.

Hij zal er dan zijn om de deur van het poortgebouw te openen die toegang geeft tot het park en het kerkhof.

Soenil Bahadoer opent zijn “laatste en mooiste” restaurant

De verbouwing is nog altijd in volle gang, het hotel is pas volgend jaar af, toch kun je er wel in een enkele kamer logeren [in het kasteel van Gemert dat vroeger bewoond werd door de paters en broeders van de congregatie van de H. Geest]. En op hoog niveau lunchen of dineren, want restaurant Gem van topkok Soenil Bahadoer is al wel helemaal geopend [in het poortgebouw van het kasteel]. Zonder er al te veel ruchtbaarheid aan te hebben gegeven, is hij gewoon begonnen. Mét het team van zijn voormalige tweesterrenrestaurant De Lindehof in Nuenen. “In De Lindehof heb ik lief gehad, geleden én bovenal veel geleerd,” zegt hij in een toespraak tijdens de officiële presentatie van zijn nieuwe restaurant voor de (culinaire) pers.

Dat zijn personeel hem is gevolgd, maakt hem emotioneel. “Gem is mijn laatste, maar ook mooiste restaurant. Dit team is niet meer normaal, het is hongerig naar perfectie, dat meen ik echt.”

Aan tafel is op dat moment volgens hem net de “beste boter van de wereld” geserveerd: Beurre Bordier uit Bretagne. De sommelier schenkt wijnen die precies aansluiten op de gerechten, maar maakt ook indruk met de niet-alcoholische alternatieven.

Alles is hier tot in detail uitgewerkt. In de toiletten zijn kristallen van rookkwarts in de muur gemozaïekt, de gasten kunnen vanuit het restaurant zó de keuken in kijken en er is niet alleen een eigen wijnkelder, maar ook een fromagerie.

De tempeh is verfijnd en zelfgemaakt, de doperwten zijn dubbel gedopt, de desserts zijn met eetbaar goud versierd en eetbare bloemen spelen een hoofdrol. Hoe kan het ook anders: het is hoogzomer en de tuinen naast het kasteel barsten zowat uit hun voegen.

Op de plek waar vroeger de paters hun groenten teelden, heeft Bahadoer een moestuin laten aanleggen. Vruchtbaarder grond is er niet. “Nog maar vijf weken gelden zijn ze begonnen en kijk nu,” zegt hij vol trots voordat de lunch begint. Hij deelt courgettes uit en laat de bezoekers radijsjes eten. De sla is kraakvers en de koolrabi begint aardig vorm te krijgen. “Het weer heeft wel meegezet en de afgelopen tijd.”

Ook de tuinen van buurman Velt worden bij het avontuur betrokken. Het Heerlijk Hopveld bestaat onder meer uit moestuinen, kruidentuinen en een wijn- en boomgaard waar de koks naar hartenlust mogen plukken. Ze kunnen daarnaast gebruikmaken van de kennis van de Velt-vrijwilligers.

“Veel mensen weten niet wat ze met onkruid moeten doen, maar wij weten daar wel raad mee,” zegt voorzitter Ido Cranen. “Paardenbloem, zuring, brandnetel of zuring zijn gewoon eetbaar. Hondsdraf kun je gebruiken als vervanger van rozemarijn.

Wie van ver komt en niet voor BOB wil spelen, kan overigens al – zij het nog in beperkte mate – in het kasteel overnachten. Een aantal tuinkamers én de bruidssuite in de torenkamer zijn al ingericht voor gasten. De rest van de in totaal 70 kamers laat evenwel nog op zich wachten. Op de cour, achter de tweede poort, zijn de bouwactiviteiten nog in volle gang. Ondergronds moet een zeer luxe wellness komen. “Het archeologisch onderzoek heeft voor enige vertraging gezorgd. We hebben vorige week nog wat oude munten gevonden,” zegt eigenaar Bas van de Laar. Maar hij blijft optimistisch. “Volgend jaar zijn we open.” En met een knipoog: “De vleermuizen hebben al wel hun intrek mogen nemen. Hun 70 kamers zijn gereed.”

Lilian Dominicus

Bron Brabants Dagblad 15.7.2025